

Mülteci Uluslararası
Hakları Derneği
INTERNATIONAL REFUGEE RIGHTS ASSOCIATION

Bilgi

•2000 ile 2015 yılları arasında uluslararası göçmen sayısı yüzde 41 artarak 244 milyona ulaştı. Bu kişilerin neredeyse yarısı kadındı.

•Dünyada neredeyse her 6 ev işçisinden biri göçmendir. Kadınlar uluslararası göçmen ev işçilerinin %73'ünü oluşturuyor.

Göç Yolunda Kadın Olmak

✍ Selim Vatandaş

İnsanlık daha iyi bir dünya için yol almaya; yoksulluk, zulüm ve savaşlardan kaçmaya devam ediyor. Unutulmamalı ki zorunlu göç bir insan hakkıdır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 13. maddesine göre herkes kendi ülkesi de dahil olmak üzere bir ülkeden ayrılma kararında özgür bir iradeye sahiptir.

Son 10 yılda en az 100 milyon insan evini terk etmek zorunda kaldı. Her dört sığınmacıdan üçü konaklayacak yer bulmakta güçlük çekiyor. Küresel göç akış yönü güney ülkelerinden kuzeye, doğudan batıya, çevreden merkeze, sömürülen devletlerden sömüren ülkeye, fakirden zengine doğru bir seyir izlemekte... Bu zorlu yolculuğun aktörlerinden biri erkekler ise diğeri de kadınlar... BM istatistiklerine göre 244 milyon göçmenin ve 19,6 milyon mültecinin yarısını kadınlar oluşturuyor.

Uluslararası krizlerde gerek kamp rotalarında gerek kaynak ülkelerde gerekse hedef ülkelerde olsun kadınlar krizlere ilk karşı kuvveti gösteren ve ilk müdahalede bulunan kişiler. Aynı zamanda kadınlar göç akışında aile bütünlüğünün sürdürülebilirliği ve yeniden inşasında önemli bir rol oynuyor.

Devletler insan merkezli bir politika izlemeli

Özellikle 2015'te Avrupa'ya yönelen göç hareketinde çok sayıda kadın ve çocuk Akdeniz ve Ege'den

tehlikeli ve ölüm riski olan zor bir rotada yola koyuldu. BM'ye göre 1 milyon kişiyi aşan büyük göç akışında göçmenlerin %60'ı kadın ve çocuklardan oluşuyordu. Fakat Avrupa söz konusu göç hareketini sınırları ötesinde bir kriz ve sınır içi için bir "güvenlik sorunu" olarak okudu. Oysa toplumsal cinsiyet meselesine "eşitlikçi" yaklaşan "değerler Avrupası" iddiasının öncelikle göçmen kadınların ve çocukların güvenliğini öncelemesi beklenirdi. Maalesef 2015 yılından günümüze Akdeniz ve Ege sularında 10.000'in üzerinde göçmen hayatını kaybetti. Bu göçmenlerin büyük çoğunluğu ise kadın ve çocuklardan oluşuyor.

Göç akışının merkezinde istikrarsız coğrafyalar yer alıyor. Maalesef Suriye, Afganistan, Irak, Eritre ve Somali gibi kaynak ülkelerdeki şiddetli çatışmalar ve istikrarsızlıklar son bulmadıkça, evinden edilen insanların sayısı artarak devam edecek. Göç sınavının sancısını erkeklerden daha yüksek ölüm oranları nedeniyle savunmasız ve kırılgan gruplar -büyük ölçüde kadın ve çocuklar- çekiyor.

Unutulmamalı ki Avrupa'ya ulaşmaya çalışan kadınlar ve çocuklar, sınırların kapatılması nedeniyle, göçmen kaçakçılara giderek daha fazla bağımlı hale geliyor. Bu durum bazılarını geçişlerinin bedeli olarak istismara veya cinsel sömürüye daha açık hale getirebiliyor. Öyle ki evlerinden kaçmak zorunda kalan kadınlar ve küçük kızlar, sömürü, köleleştirme, tecavüz ve cinsel şiddet türleri dahil olmak üzere birçok risk ile karşı karşıya kalabiliyor.

Birleşmiş Milletlerin olması gereken yönelen -normatif- tutumu söylemden öteye geçemiyor. BM Genel Sekreteri António Guterres, dünyadaki en büyük insan hakları meselesinin cinsiyetin getirdiği adaletsizlik olduğunu vurgularken Avrupa Birliği gibi kurumsal mekanizmalara karşı kadınların büyük zorluklar çektiği göç hattında insan merkezli etkin bir tutum uygulanması gerektiğini vurgulamıyor.

Göçmen Kadınlar Kamp- larda Tehlikede

Mülteci kamplarındaki kadınlar bazen yakacak odun toplamak için kampın çevresindeki kırsalda 10 kilometre yol katetmek zorunda kalıyor. Fakat bu günlük görev onların riskli durumlarla yüz yüze gelebilmesine neden olabiliyor. Öyle ki bir grup araştırmacı 2018 yazında Yunanistan'daki aşırı kalabalık bir mülteci kabul merkezini ziyaret ederken idrarla doldurulmuş bir yığın atık su şişesi keşfettiğinde özellikle kadın ve kız sığınmacıların geceleri çadırdan çıkmamak için su şişelerini derme çatma bir tuvalet olarak kullanmak zorunda kaldıklarını öğreniyor. Göçmen kadınlar geceleri kamptaki çadırlardan istismar ve cinsel şiddet riski nedeniyle çekiyor.

Ayrıca kamplardaki sağlıklı ortam ve koronavirüs döneminde kamp içinde bulaşıcı hastalık riskinin artması göçmen kadın ve çocukların yaşam hakkını tehdit ediyor. Eğitim kadınların kendilerini ve çocuklarını inşa edebileceği en önemli dayanaklardan biriyken,

Kadın sığınmacılar geceleri çadırdan çıkmamak için su şişelerini derme çatma bir tuvalet olarak kullanmak zorunda kalabiliyor.

Bilgi

- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tüm ev işçilerinin hakkını koruyan İLO Ev İşçileri Sözleşmesi'ni sadece 22 ülke onaylayabildi.
- Bugün mültecilerin yarısı kadınsa, göçmenlere ilişkin projelerin sadece küçük bir kısmı kadın odaklı.
- Birleşmiş Milletler raporlarına göre önlenemez anne ölümlerinin %60'ı insani yardım ortamlarında gerçekleştiriliyor. Her beş mülteci kadından birinin cinsel şiddete maruz kalabiliyor.

Daha güvenli göç yolu için devlet ve sınırlar merkezli değil insan merkezli bir yaklaşıma ihtiyaç var.

göç yolunda eğitim olanaklarından uzak geçen süreç hem kadının kişisel gelişimini engelliyor hem de gelecek nesilleri dezavantajlı duruma sürükleyebiliyor.

Yaklaşım Değişmeli!

Daha güvenli bir göç yolunu mümkün kılabilmek için çatışmadan etkilenen kadınlara yaklaşımın değişmesi gerekiyor. Birincisi kadın ve çocuklar göçün bir nedeni değildir. Aksine zorunlu göç, savaş ve felaketlerin yüz yüze geldiğimiz bir sonucudur. İkinci olarak ise göç akışına militer (askeri) bir tepki vermek yeryüzünün en masum varlıkları olan çocukları göç yolunda göz ardı etmek demektir. Geçtiğimiz on yılda şahit olduk ki Avrupa, göçe karşı savaş dediği fenomeni "Kale Avrupa" metaforunu pekiştirerek derinleştirdi. Aiko Holvikivi'nin de altını çizdiği üzere sınır kontrolüne ilişkin Avrupa söylemi, "bölgesel istilaya karşı" bir mücadeleye atıfta bulunarak askerileştirildi. Oysa göçmek zorunda kalanlar öncelikli olarak insandı...

Bilinmeli ki "sular karadan daha güvenli olmadığı sürece kimse çocuklarını bir bota koymak zorunda kalmaz." Her insanın bir göç hikayesinin olduğunu veyahut olabileceğini unutmamak gerekiyor.

Kaynaklar

Espin, Sara De La Pena. (2021) "Women refugees and migrants." *United Nations Women*.

"Home" by Warsan Shire." (2015) *Seekers Guidance*.

Holvikivi, Aiko & Reeves, Audrey (2020) "Women, Peace and Security after Europe's 'Refugee Crisis'." *European Journal of International Security*, 1-20.

Vatandaş, Selim (Kasım 20, 2020) "Akdeniz Masum, Sorumlu Siyaset... Libya ve Kanarya Adalarında Göç Sancısı" *Sivil Sayfalar*.

Selim Vatandaş
Yazar

1987 yılında Rize'de doğdu. 2010 yılında lisans öğrenimini Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde, 2017 yılında yüksek lisans öğrenimini Kocaeli Üniversitesi'nde Türkiye'de sivil-asker ilişkilerindeki dönüşüm üzerine yazdığı tezi ile tamamladı. 2012-2019 yılları arasında Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), İLKE Vakfı ve İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (INSAMER) bünyelerinde Araştırmacı-Editör olarak görev aldı. Halihazırda Uluslararası Mülteci Hakları Derneği'nin Raporlama Birimi üyesi olan Vatandaş; İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda eleştirel jeopolitik alanında doktora çalışmalarını sürdürüyor.

Bir insanı kurtaran,
bütün insanlığı kurtarmış gibidir.

Bilgi Notu | Mart 2021 No. 2

Raporlama Birimi Sorumlusu
Av. İbrahim Ergin

Genel Yayın Yönetmeni
Süleyman Kurt

Editör
Selim Vatandaş

Tasarım
MEF Medya ve İletişim
Furkan Kocagöz

Tashiş
Celil Akdoğan